

4a. Nina Pratt: Det religiøse sprog i klimadebatten skaber splittelse

Teksten er et debatindlæg fra jyllands-posten.dk, 18. august 2019. Nina Pratt er studerende.

Klimasynder, klimaprædikant og klimaprofet. Klimaglorie, klimafrelst og klimahellig.

Lyder en eller flere af ovenstående udtryk bekendte? De er nemlig at finde over det hele. I medierne såvel som i kommentarsporene på sociale medier til almindeligt talesprog. Metaforer, der bruger religion som kilde til at forstå klimaet.

En metafor er mere end æstetisk sprogpunt. Det er en måde, vi kan forstå noget abstrakt på ved at beskrive det gennem noget mere konkret. Begrebet ”klima” er en vidtrækkende term, så det er ikke så underligt at benytte sig af metaforer til at forstå et så abstrakt begreb – hvad der er bemærkelsesværdigt er, at vi bruger religion til at forstå det med.

En religion indeholder som regel en række antagelser, som tilhængere anser for sande og indeholder også retningslinjer, der foreskriver, hvordan tilværelsen bør leves.

Måske har klimaet fået rollen som en ny religion – sådan ser det i hvert fald ud, når man tager et kig på sproget i klimadebatten. Mange tyer til at anvende udtryk fra det religiøse sprog, når de vil kommunikere deres frustrationer.

Ja, frustrationer – for disse udtryk anvendes sjældent i en positiv forstand. Efter at have studeret tendensen i de religiøse klimametaforer viste det sig, at det ikke kun var kritiske kommentarer på sociale medier, der brugte udtrykkene negativt.

Også nationale medier i form af dagblade og radioprogrammer anvendte det religiøse sprog til at beskrive dem, der udtrykker deres holdning for en bæredygtig levestil. I 2018 havde P1 for eksempel en debat med programtitlen ”Er du klimasynder eller frelser?” Og i beskrivelsen til programmet står der: ”Hvad gør de klimafrelste selv for at spare CO₂?”

Sproget er ensrettet – de såkaldte ”klimafrelste” anvender ikke et religiøst sprog til at beskrive dem selv eller deres handlinger. Pointen er, at de religiøse udtryk, der bruges, besidder indbygget dualistisk betydning: Enten er man en del af det ”hellige” fællesskab, eller også fnyser man af det. Lad os tage fat i et par af ordene som eksempler.

En klimaprædikant skal forstås som én, der udbreder et budskab om, hvordan andre bør opføre sig. Tæt op ad klimaprædikanten ligger klimaprofeten, der er talerør for en guddommelig magt. En klimahellig og en klimafrelst har ligeledes

negative konnotationer, da der henvises til en person, der føler sig hævet over den almindelige borger.

- ³⁵ Stort set alle udtrykkene har den samme grundlæggende betydning: at nogen føler sig hævet over andre. At nogen er bedrevidende og selvretfærdig i stedet for at være "på niveau" med de andre. Det religiøse sprog tvinger en partitagen frem i en debat, hvor alle burde være på samme hold.

- Men behøver det være et spørgsmål om at vælge side? Selv hvis man synes, at
⁴⁰ nogen prædiker, kan man så tage al kraften ud af ordet og ikke lade det gøre én vred? Det er ikke nødvendigt at skabe et "os" og et "dem" i klimadebatten. Den opdeling er desuden umulig at lave, da vi alle befinder os fordelt over hele CO₂-venlighedspektret.

- De religiøse udtryk er heftigt ladet, og de deler en nuanceret debat op i to dele, der
⁴⁵ enten er fornægtere eller profeter. Lad det ikke handle om én trosretning, der enten er eviggyldig eller helt forkert. Lad det handle om de problemstillinger, der er, og ikke dem, der taler om dem.

4b. Adam Paaske: Brug ordet klimakrise, det er ikke bare 'forandringer'

Teksten er et debatindlæg fra information.dk, 19. august 2019. Adam Paaske er filminstruktør og studerende.

For at få sproget til at passe med klimaforskningens alarmerende resultater har den britiske avis The Guardian valgt at ændre en række kernebegreber; kernebegreber, som de fleste af os bruger til at beskrive den klimatiske tilstand, som Jorden har befundet sig i de seneste par årtier.

- 5 Sproget må med andre ord passe til klimaforskernes klare og entydige konklusion: enten udfases de fossile brændsler inden for de næste 10-15 år, eller også er fremtiden for både civilisationer og arter verden over særdeles usikker.

I stedet for klimaforandringer skriver The Guardian nu 'klimakrise' eller 'klimatisk undtagelsestilstand'. Efter min mening er denne sproglige ændring fornuftig.

- 10 Hvor en 'forandring' blot betegner, at noget bliver til noget andet, uden at antyde om denne ændring er positiv eller negativ, betegner ordet 'krise' en tilstand, hvor en helheds bestanddele er ved at falde fra hinanden – er i uorden.

Tilmed har The Guardian besluttet, at global overophedning skal erstatte den blaserte¹, ja nærmest beroligende kliché 'global opvarmning'. Efter flere ugers
15 forsøg på at stoppe de rekordstore skovbrande i Arktis synes denne sproglige ændring at være særlig nødvendig.

- The Guardian har foretaget en række andre sproglige ændringer. F.eks. er avisen begyndt at skrive 'klimabenægttere' i stedet for 'klimaskeptikere' om dem, der med forskellige grader af subtilitet² forsøger at udbrede en brutal og forbryderisk
20 abstraktion fra virkeligheden:

"Lad os fortsætte, som vi plejer – det hele skal nok gå."

De to førstnævnte sproglige ændringer, klimakrise og global overophedning, er dog mere fundamentale for vores virkelighedsforståelse og derfor vigtigere at begynde med.

- 25 Da Information efter min mening er en af de mest seriøse aviser i Danmark, når det kommer til at behandle klimakrisen, undrer det mig, at det til stadighed er langt mindre sandsynligt, at man som læser støder på ord som klimatisk undtagelsestilstand, global overophedning, osv. Jeg opfordrer derfor alle skribenter på Information (og alle andre) til at anvende et sprog, som svarer til klimakrisens
30 alvor – og på den måde følge The Guardians gode eksempel.

¹ *Blaserte*: utilbøjelig til at blive begejstret eller imponeret over noget.

² *Subtilitet*: noget der fremstilles forholdsvis komplekst og med ganske få eller fine detaljer.